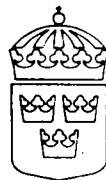

Utbildningsutskottets betänkande

1986/87:18

om anslag till utbildning för vårdyrken, m. m. (prop. 1986/87:100)

U6U
1986/87:18

ÅTTONDE HUVUDTITELN

I detta betänkande behandlas förslag som regeringen förelagt riksdagen i proposition 1986/87:100 bilaga 10 (utbildningsdepartementet) under punkterna D 10. Utbildning för vårdyrken (s. 257–273) och D 14. Bidrag till kommunal högskoleutbildning m. m. (s. 294–298) jämte motioner.

1. Utbildning för vårdyrken

Propositionen

Regeringen har, såvitt nu är i fråga, under punkt D 10 (s. 257–273) föreslagit riksdagen att

1. anta förslag till lag om ändring i högskolelagen (1977:218) i vad avser en ny 34 a §,
2. planeringsramar för budgetåret 1987/88 fastställs i enlighet med vad som förordats i propositionen,
3. psykoterapiutbildningen förändras i enlighet med vad som förordats i propositionen,
4. en påbyggnadsutbildning för laboratorieassistenter, påbyggnadslinje i molekylärbiologi och bioteknik, om 40 poäng inrättas, fr. o. m. budgetåret 1987/88,
5. till Utbildning för vårdyrken för budgetåret 1987/88 anvisa ett reservationsanslag av 408 050 000 kr.

Vidare bereds riksdagen tillfälle att ta del av vad som har anförts om huvudmannaskapet för sjukgymnastutbildningen i Stockholm och Lund.

Motionerna

1986/87:Ub520 av Wivi-Anne Radesjö m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av en omfördelning av utbildningsresurserna inom högskolan så att utbildningen av sjukgymnaster kan utökas.

1986/87:Ub522 av Carl Bildt m. fl. (m) vari med hänvisning till vad som anförts i motion 1986/87:So426 yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om att – inom nuvarande totalram – pröva förutsättningarna för en ökad intagning av studerande vid läkarlinjen i Umeå i syfte att förbättra läkarrekryteringen i Norrland.

1986/87:Ub525 av Margitta Edgren (fp) och Margareta Mörck (fp) vari yrkas UbU 1986/87:18

1. att riksdagen hos regeringen begär att universitets- och högskoleämbe-
tet tillsammans med Landstingsförbundet analyserar orsakerna till att antalet
behöriga förstahandssökanden till sjuksköterskeutbildningarna minskar,

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag till hur dessa orsaker skall
kunna undanröjas,

3. att riksdagen hos regeringen begär att universitets- och högskoleämbe-
tet får i uppdrag att tillsammans med Landstingsförbundet förbättra plane-
ringsunderlaget för dimensioneringen av sjuksköterskeutbildningarna så
att de bygger på vårdens långsiktiga verksamhetsbehov,

4. att riksdagen hos regeringen begär att universitets- och högskoleämbe-
tet och Landstingsförbundets antagningsnämnd får i uppdrag att effektivise-
ra antagningssystemet till sjuksköterskeutbildningarna.

1986/87:Ub527 av Iréne Vestlund (s) och Sture Ericson (s) vari yrkas att
riksdagen som sin mening uttalar att utbyggnaden av psykoterapiutbildning-
en bör ges hög prioritet i kommande budgetarbete.

1986/87:Ub530 av Lars Hedfors (s) och Kjell Nilsson (s) vari yrkas att
riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen
anförts om behovet av planering för utbyggd utbildning av läkare.

1986/87:Ub531 av Olle Aulin (m) och Margit Gennser (m) vari yrkas att
riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen
anförts om bevarad handlingsfrihet vid tandläkarhögskolan i Malmö.

1986/87:Ub532 av Roland Brännström m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen som
sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om utökad
läkarutbildning i Umeå.

1986/87:Ub535 av Ulla Tillander (c) och Bertil Fiskesjö (c) vari yrkas att
riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna vad som i
motionen anförts angående återupptagandet av tandläkarutbildningen och
inrättandet av en tandvårdshögskola i Malmö.

1986/87:Ub537 av Göran Magnusson (s) och Evert Svensson (s) vari yrkas att
riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen
anförts om behovet av insatser som varaktigt förändrar utbildningssituatio-
nen kring alkohol- och narkotikafrågor.

1986/87:Ub539 av Lars-Erik Lövdén m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin
mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen rörande
utvecklandet av en tandvårdshögskola i Malmö.

1986/87:Ub557 av Ulla Tillander m. fl. (c) vari med hänvisning till vad som
anförs i motion 1986/87:A422 – såvitt nu är i fråga yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i
motionen anförts om omprövning av beslutet om nedläggning av grundut-
bildningen vid tandläkarhögskolan i Malmö.

1986/87:Ub559 av Jan-Erik Wikström m. fl. (fp, m, c, vpk) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om beslut redan nu om bibehållet statligt huvudmannaskap för sjukgymnastutbildningen i Stockholm och Lund.

1986/87:Ub560 av Ingrid Ronne-Björkqvist (fp) och Per Arne Aglert (fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär åtgärder för att tillgodose behovet av utbildning i medicinsk etik.

1986/87:Ub562 av Margitta Edgren (fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att universitets- och högskoleämbetet får i uppdrag att redovisa förslag till hur behovet av vidareutbildning i ergonomi för arbetsterapeuter skall kunna tillgodoses.

1986/87:Ub564 av Ingrid Andersson m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om laboratorie-assistentutbildningen.

1986/87:Ub565 av Siri Häggmark (m) och Gullan Lindblad (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna behovet av en påbyggnadslinje för sjuksköterskor motsvarande dagens steg 1-utbildning i psykoterapi.

1986/87:Ub567 av Björn Samuelson m. fl. (vpk) vari yrkas att riksdagen till projektering av en tandvårdshögskola i Malmö under bil. 10 utbildningsdepartementet, D 10. Utbildning för vårdyrken, anvisar 1 milj. kr. utöver regeringens förslag.

1986/87:Ub574 av Lars Sundin (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om ytterligare alternativ inom sjuksköterskeutbildningen.

1986/87:Ub588 av Siri Häggmark m. fl (m, fp, c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om att den grundläggande laboratorieassistentutbildningen bör förlängas med 10 poäng till 100 poäng.

1986/87:Ub595 av John Andersson (vpk) och Margó Ingvardsson (vpk) vari med hänvisning till vad som anförts i motion 1986/87:So447 yrkas att riksdagen hos regeringen begär överläggningar med berörda parter för att utöka antalet platser i läkarutbildningen.

1986/87:Ub596 av Barbro Sandberg (fp) och Kenth Skårvik (fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att universitets- och högskoleämbetet får i uppdrag att se till att kunskap om utvecklingsstörning ges i ovan nämnda utbildningar.

1986/87:Ub599 av Ing-Marie Hansson m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna behovet av att det för sjuksköterskor inrättas en påbyggnadslinje i psykiatrisk omvårdnad.

1986/87:Ub620 av Margitta Edgren (fp) och Britta Hammarbacken (fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag på hur antagningskriterierna

till psykoterapiutbildning skall breddas – via överbryggande utbildning – för att göra det möjligt att även leg. sjuksköterskor med grundutbildning i psykiatrisk omvårdnad skall kunna vidareutbilda sig till psykoterapeuter.

UbU 1986/87:18

1986/87:Ub621 av Margitta Edgren (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att antalet platser på påbyggnadslinjen i sjukgymnastik dubblas för budgetåret 1987/88 enligt universitets- och högskoleämbetets förslag och därmed ökar från 60 till 120 platser.

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att en påbyggnadsutbildning i företagshälsovård för sjukgymnaster om 20 poäng inrättas i högskolan från budgetåret 1987/88.

1986/87:Ub628 av Pär Granstedt m. fl. (c) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

16. att riksdagen beslutar att tandläkarutbildningen i Malmö skall återupptas enligt vad som nu anförts i motionen.

20. att riksdagen beslutar avslå regeringens förslag om neddragning av påbyggnadsutbildningar av sjuksköterskor och anslå ett med 365 000 kr. förhöjt belopp om 184 314 000 kr. till anslaget D 14. Bidrag till kommunal högskoleutbildning.

21. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen om åtgärder att stimulera rekryteringen till sjuksköterskeutbildningen.

1986/87:Ub631 av Börje Hörnlund (c) och Karin Israelsson (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna nödvändigheten av att läkarutbildningen i Umeå utökas från och med budgetåret 1988/89.

1986/87:Ub634 av Gunhild Bolander m. fl. (c) vari yrkas att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av att kunskap om handikapp och särskilt psykisk utvecklingsstörning ge ökat utrymme i högskoleutbildningen för vårdpersonal.

1986/87:Ub641 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

10. att riksdagen beslutar att med avslag på regeringens förslag sänka planeringsramen för tandläkarlinjen genom en minskning med 20 platser på Karolinska institutet.

1986/87:Ub653 av Elisabeth Fleetwood (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om att inrätta en variant av hälso- och sjukvårdslinjen omfattande minst 120 poäng och med minst 3-årig gymnasielinje eller motsvarande behörighet.

2. att riksdagen hos regeringen begär att hälso- och sjukvårdslinjens benämning ändras till sjuksköterskelinjen.

1986/87:Ub658 av Gunhild Bolander m. fl. (c, m, fp) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär att hänsyn till vad ovan anförts tas vid det pågående utvecklingsarbetet inom berörda utbildningsinstanser.

2. att riksdagen hos regeringen begär att berörda utbildningsinstanser ges

möjlighet att disponera sina resurser så att ökade fortbildningsinsatser kan erbjudas i dag verksamma tjänsteutövare.

UbU 1986/87:18

1986/87:Ub666 av Rune Rydén (m) och Olle Aulin (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om ökat antal platser på påbyggnadslinjen i sjukgymnastik samt om en påbyggnadsutbildning i företagshälsovård.

1986/87:Ub667 av Rune Rydén m. fl. (m, fp, c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om bibehållet statligt huvudmannaskap för sjukgymnastutbildningen i Stockholm och Lund.

1986/87:Ub675 av Margitta Edgren (fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att påbyggnadslinje i psykoterapi startar i Lund budgetåret 1987/88.

1986/87:Ub680 av Gunilla André (c) och Bengt Kindbom (c) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen sagts om ökad läkar- och sjukgymnastutbildning.

1986/87:Ub804 av Nils Carlshamre m. fl. (m) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att inträdeskra-
ven till sjuksköterskeutbildningen bör höjas,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att behoven av
ökade kunskaper i naturvetenskapliga ämnen och matematik bör beaktas
inom all vårdutbildning,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att möjligheten
till komplettering med alternativkurser i vårdutbildningen bör utökas,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att åtgärder för
ökad rekrytering till vårdutbildningarna bör eftersträvas,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att sjukvårdshu-
vudmännen bör åstadkomma en bättre samordning mellan verksamhetspla-
nering och utbildningsplanering.

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att ett enhetligt,
statligt huvudmannaskap för all högskoleutbildning bör utredas.

1986/87:Ub811 av Margitta Edgren (fp) och Margareta Mörck (fp) vari –
såvitt nu är i fråga – yrkas

2. att riksdagen hos regeringen begär en utredning om hur och när de
medellånga vårdutbildningarna kan överföras till statligt huvudmannaskap i
enlighet med huvudmannaskapsutredningens slutbetänkande.

3. att riksdagen hos regeringen begär att den utredning som rör forsknings-
anknytning som universitets- och högskoleämbetet för närvarande genomför
också belyser omvårdnadsforskarnas villkor efter avslutad forskning och hur
deras kunskaper skall tillvaratas på ett systematiskt sätt.

1986/87:Ub823 av Siw Persson m. fl. (fp) vari med hänvisning till vad som
anförs i motion 1986/87:A490 – såvitt nu är i fråga – yrkas

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att sjukgymna-
stikutbildningarna, som fortfarande har statligt huvudmannaskap även skall

ha det som slutgiltig lösning, inte bara temporärt som anges i årets proposition från utbildningsdepartementet.

UbU 1986/87:18

7. att riksdagen hos regeringen begär en utredning om hur och när de medellånga vårdutbildningarna kan överföras till statligt huvudmannaskap i enlighet med huvudmannaskapsutredningens slutbetänkande och om förslag till finansiering.

8. att riksdagen hos regeringen begär att intag till tandläkarutbildningen återupptas i Malmö inom ramen för tandläkarutbildningen i Sverige.

Utskottet

Utskottet behandlar i detta betänkande frågor om vårdyrkesutbildning inom dels den statliga högskolan, dels den kommunala högskolan. Under punkt 1 behandlas planeringsramar för både den statliga och kommunala högskolan samt anslag till den statliga högskolan. Under punkt 2 behandlas anslaget Bidrag till kommunal högskoleutbildning m. m.

Läkarlinjen

Antalet nybörjarplatser på läkarlinjen minskades med sammanlagt 181 platser budgetåren 1984/85–1985/86. Innevarande budgetår är antalet platser totalt 845. I föregående års budgetproposition konstaterade föredragande statsrådet att prognoser pekade på en framtida balans mellan tillgång och efterfrågan på läkare vid en total planeringsram om 845 platser. Det framhölls dock att det är förenat med betydande problem att förutse vilken efterfrågan på personal som hälso- och sjukvården kommer att ha på lång sikt.

I årets budgetproposition föreslås antalet nybörjarplatser på läkarlinjen vara oförändrat 845 budgetåret 1987/88.

Utskottet tillstyrker den föreslagna dimensioneringen av läkarlinjen budgetåret 1987/88.

I sex motioner framhålls att det är brist på läkare i vissa delar av landet. Dessa problem bör enligt motionärerna lösas bl. a. genom ändrad dimensionering och lokalisering av läkarutbildningen.

I motionerna 1986/87:Ub522 (m), 1986/87:Ub532 (s), 1986/87:Ub595 (vpk) och 1986/87:Ub631 (c) anförs att bristen på läkare i Norrland fortfarande är kännbar och att den i vissa delar ökar. Motionärerna erinrar om att det visat sig att läkarstuderande vid universitetet i Umeå i betydande utsträckning stannar i Norrland när de är klara med sina studier. Motionärerna anser därför att antalet läkarstuderande i Umeå bör öka. Enligt motion 1986/87:Ub522 bör detta ske genom en omfördelning av platser inom oförändrad totalram för hela riket. I de tre övriga motionerna hävdas att det totala antalet platser på läkarlinjen bör ökas och att de nytilkommande platserna skall förläggas till universitetet i Umeå. Enligt motionerna 1986/87:Ub532 och 1986/87:Ub631 skall denna ökning genomföras budgetåret 1988/89.

Även i motion 1986/87:Ub530 (s) påtalas behovet av ett ökat antal nybörjarplatser på läkarlinjen för att lösa glesbygdens läkarbristproblem.

I motion 1986/87:Ub680 (c) slutligen begärs ett uttalande om behovet av ökad läkarutbildning. Motionärerna hänvisar till att tillgången på läkare i Skaraborgs län inte får försämrats.

Utskottet erinrar om att socialutskottet (senast i sitt yttrande SoU 1986/87:1 y) konstaterat att läkarna är ojämnt fördelade både mellan olika regioner och inom regionerna. Socialutskottet har vidare uttalat att den ojämn fördelningen är en allvarlig orättvisa som i längden inte kan accepteras. Socialutskottet har redovisat att läkarförsörjningsfrågorna på olika sätt uppmärksammas av regeringen, socialstyrelsen, sjukvårdshuvudmännen och Landstingsförbundet. Socialstyrelsen har i samarbete med Landstingsförbundet t. ex. gjort en läkarbemanningsundersökning (socialstyrelsens PM 134/1986) som överlämnats till socialdepartementets hälso- och sjukvårdsberedning. Vidare har en av socialdepartementet tillsatt arbetsgrupp studerat läkarförsörjningen i Jämtlands län (Ds S 1986:9). I den sistnämnda rapporten har ett antal åtgärder föreslagits för att avhjälpa bristen på läkare i Norrland, däribland den ökning av antalet nybörjarplatser på läkarlinjen i Umeå som tagits upp i de nu aktuella motionerna. Arbetsgruppen har inte tagit ställning till om den förordade ökningen i Umeå skall ske inom den nuvarande totalramen eller om det totala antalet nybörjarplatser skall ökas. De nämnda rapporterna bereds för närvarande inom socialdepartementet, varifrån ett förslag om läkarfördelning m. m. aviserats till våren 1987.

I socialutskottets yttrande SoU 1986/87:1 y konstateras att antalet läkare ökat från ca 6 800 år 1960 till över 22 000 i slutet av år 1985. Med nuvarande utbildningskapacitet beräknas det totala antalet läkare år 2000 vara ca 30 000.

I universitets- och högskoleämbetets (UHÄ) anslagsframställning för budgetåret 1987/88 anförts att den skeva åldersfördelningen inom läkarkåren medför stora pensionsavgångar under 1990- och 2000-talet och att en utbyggnad av läkarlinjen kommer att behöva aktualiseras inom en inte alltför avlägsen framtid.

Utskottet anser att det i dag inte finns underlag för något sådant uttalande som begärs i de nu aktuella motionerna om läkarutbildningens dimensionering och lokalisering, åren efter budgetåret 1987/88. Utskottet förutsätter att riksdagen föreläggs förslag om förändringar i läkarutbildningens dimensionering och lokalisering om konsekvenserna av de aviserade förslagen om läkarfördelning m. m. samt den vidare beredningen av framtaget material om läkartillgången ger anledning till detta.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionerna 1986/87:Ub522, 1986/87:Ub530, 1986/87:Ub532, 1986/87:Ub595, 1986/87:Ub631 och 1986/87:Ub680 yrkande 1 delvis.

Tandläkarlinjen

Riksdagen beslutade våren 1984 om en kraftig reduktion av antalet nybörjarplatser på tandläkarlinjen. Sammanlagt 120 platser drogs in, nämligen 20 i Umeå, 40 i Göteborg och 60 i Malmö. För Malmös del innebar detta en avveckling av tandläkarutbildningen (prop. 1983/84:40, UbU

1983/84:21, rskr. 1983/84:239). Det totala antalet nybörjarplatser på tandläkarlinjen har de tre följande budgetåren varit 260.

UbU 1986/87:18

Föredragande statsrådet redovisar att universitetet i Lund föreslagit att tandläkarutbildningen i Malmö skall återupptas. UHÅ har dock inte varit berett att föreslå en ökning av dimensioneringen totalt sett eller en överföring av platser till Malmö inom befintliga ramar. Föredragande statsrådet anser att konsekvenserna av en omfördelning mellan orter måste utredas mycket noga. I avvaktan på att socialstyrelsen genomför nya beräkningar av den framtida tillgången och efterfrågan på tandläkare förordar statsrådet oförändrad planeringsram budgetåret 1987/88.

Med hänvisning till det rådande arbetsläget bland tandläkarna föreslås i motion 1986/87:Ub641 (fp) yrkande 10 att antalet nybörjarplatser skall minskas med 20 till totalt 240 nästa budgetår. Motionärerna föreslår att minskningen bör ske vid Karolinska institutet. Inbesparade medel bör användas till kvalitetsförstärkningar inom vårdyrkessektorn.

I motion 1986/87:Ub628 (c) yrkande 16 godtas den totala planeringsramen för tandläkarutbildningen budgetåret 1987/88. Motionärerna anser dock att 40 platser skall föras över från Stockholm och Göteborg till Malmö så att tandläkarutbildningen där kan återupptas hösten 1987. De anför att behovet av tandläkare kan komma att öka, och då bör utbildningen inte vara koncentrerad till endast tre orter. Därför bör den kompetens som fortfarande finns i Malmö tas till vara redan nu.

Frågan om utbildning av tandläkare i Malmö behandlas även i motionerna 1986/87:Ub531 (m), 1986/87:Ub535 (c), 1986/87:Ub539 (s), 1986/87:Ub557 (c) yrkande 2, 1986/87:Ub567 (vpk) och 1986/87:Ub823 (fp) yrkande 8. Motionärerna anför att den framtida tandvårdsutbildningen bör samordnas på ett annat sätt än vad som är fallet i dag. De anser att sådan tandvårdsutbildning bör ges inom en tandvårdshögskola på samma sätt som samordnad medicinsk utbildning ges vid hälsouniversitetet i Linköping. En sådan gemensam utbildning för tandvårdspersonal bör enligt motionärernas mening kunna förläggas till Malmö. Enligt tre av motionerna, nämligen 1986/87:Ub535, 1986/87:Ub557 yrkande 2 och 1986/87:Ub823 yrkande 8 bör därför riksdagen uttala att tandläkarutbildningen skall återupptas i Malmö. I motion 1986/87:Ub531 begärs ett uttalande om att den nuvarande verksamheten i Malmö skall utformas så att handlingsfriheten bevaras i vad gäller återupptagande av tandläkarutbildningen i Malmö. Enligt motion 1986/87:Ub539 bör riksdagen uttala sig för utveckling av en tandvårdshögskola. I motion 1986/87:Ub567 slutligen hemställs att riksdagen skall anvisa 1 milj. kr. för planering av en tandvårdshögskola i Malmö som kan starta sin verksamhet budgetåret 1988/89.

Utskottet anförde vid föregående riksmöte att prognoser och framskrivningar beträffande tandläkarbehovet är behäftade med stor osäkerhet i fråga om vissa faktorer och att olika bedömningar gjorts av behovet av tandläkare både i en nära framtid och på litet längre sikt (UbU 1985/86:23). Utskottet noterar nu att socialstyrelsen skall göra nya beräkningar av tillgången och efterfrågan på tandläkare. Utskottet är mot denna bakgrund ense med föredragande statsrådet om att det totala antalet nybörjarplatser på tandläkarlinjen inte bör ändras budgetåret 1987/88. Riksdagen bör således avslå

I vad gäller den motionsledes aktualiserade frågan om en förnyelse av utbildningen för tandvårdspersonal förutsätter utskottet självfallet att UHÄ och andra berörda myndigheter i sitt ordinarie arbete med utbildningarnas innehåll beaktar att förändringar i tandvårdens inriktning och organisation också måste återspeglas i utbildningarnas utformning utan att detta kräver något särskilt uttalande av riksdagen.

Utskottet vill beträffande tandläkarutbildning i Malmö anföra följande. Vid föregående riksmöte påpekade utskottet att det med nuvarande dimensionering och lokalisering finns utrymme för en eventuell ökning av antalet platser i Göteborg och Umeå och att en eventuell minskning av antalet platser kan ske i Stockholm. Med denna möjlighet till flexibilitet inför framtiden ansåg utskottet att det inte fanns någon anledning för riksdagen att ändra sitt år 1984 fattade beslut om avveckling av tandläkarutbildningen i Malmö. Utskottet anser inte heller nu att det finns någon anledning för riksdagen att ändra detta beslut. Mot denna bakgrund föreslår utskottet att riksdagen avslår dels motion 1986/87:Ub628 yrkande 16 om omfördelning av nybörjarplatser till Malmö budgetåret 1987/88 inom nuvarande totala planeringsram, dels motionerna 1986/87:Ub531, 1986/87:Ub535, 1986/87:Ub539, 1986/87:Ub557 yrkande 2, 1986/87:Ub567 delvis och 1986/87:Ub823 yrkande 8 om ett senare återupptagande av tandläkarutbildningen i Malmö. Utskottet hemställer också att riksdagen vid medelsanvisningen avslår motion 1986/87:Ub567 i vad den avser medel budgetåret 1986/87 för planering av en tandvårdshögskola i Malmö.

Påbyggnadslinjen i psykoterapi

Påbyggnadslinjen i psykoterapi inrättades år 1978 och indelades i två steg. Utbildningen sker på halvfart. Det första steget omfattar 30 poäng och är avsett att vara både en kompletterande utbildning för läkare och annan vårdpersonal, kuratorer, speciallärare m. fl. och en grundläggande utbildning för tillträde till det andra steget. Detta andra steg omfattar 60 poäng och skall ge fördjupade kunskaper som leder till yrkesverksamhet som självständig psykoterapeut.

Behovet av fortbildning i form av steg 1-utbildning har varit mycket stort. Landstingen har därför anordnat sådan utbildning vid sidan av den statliga högskolelinjen. I budgetpropositionen förordas nu att steg 1 av den statliga psykoterapiutbildningen upphör. Landstingen får fortsättningsvis anordna sådan fortbildning i psykoterapeutiskt förhållningssätt m. m. för sina olika personalgrupper. Landstingsförbundet har enligt föredragande statsrådet förklarat sig villigt att samordna arbetet mellan utbildningsanordnarna så att kvaliteten blir likvärdig i de olika landstingskommunerna.

Den nuvarande steg 2-utbildningen föreslås utgöra grunden i en omarbetad påbyggnadslinje i psykoterapi om 60 poäng inom den statliga högskolan. Samtliga som har förkunskaper motsvarande dagens steg 1-utbildning skall vara behöriga att antas till den nya psykoterapiutbildningen. För att göra det möjligt för personal inom socialtjänsten att få grundläggande utbildning motsvarande steg 1 och bli behöriga till den nya psykoterapiutbildningen

föreslår regeringen under anslaget Utbildning för administrativa, ekonomiska och sociala yrken att påbyggnadslinjen i anslutning till den sociala linjen utformas så att den blir behörighetsgrundande.

I tre motioner tas den förändrade psykoterapiutbildningen upp.

I motionerna 1986/87:Ub565 (m), 1986/87:Ub599 (s) och 1986/87:Ub620 (fp) påtalas behovet av påbyggnadsutbildning motsvarande dagens steg 1 för sjuksköterskor verksamma framför allt inom psykiatrisk vård. Motionärerna anser att en sådan utbildning i form av påbyggnadslinje eller överbyggande kurs bör finnas kvar inom högskolan även efter det att utbildning enligt steg 1 på påbyggnadslinjen i psykoterapi upphör. De jämför sjuksköterskornas situation med den som föreligger för personal inom socialvården. För dem skall en särskild påbyggnadsutbildning anordnas inom högskolan motsvarande dagens steg 1. Motionärerna framhåller även att det ännu inte finns något slag av påbyggnadslinje för de sjuksköterskor som utbildas på hälso- och sjukvårdslinjens inriktning mot psykiatrisk vård.

Utskottet noterar att den föreslagna arbetsfördelningen mellan staten och landstingen beträffande utbildning i psykoterapi har tillstyrkts av en majoritet bland remissinstanserna. Genom att landstingskommunerna tar på sig ansvaret för utbildning i ett psykoterapeutiskt förhållningssätt och andra liknande utbildningar för sina olika personalgrupper kommer den att riktas bl. a. till sjuksköterskorna. Om de går en sådan utbildning i landstingskommunal regi och denna utbildning motsvarar dagens steg 1-utbildning är de enligt propositionen behöriga att antas till den nya psykoterapiutbildningen inom högskolan. Möjligheten för en sjuksköterska att vidareutbilda sig till psykoterapeut kvarstår således. Då det gäller frågan om bristen på särskilda påbyggnadslinjer för sjuksköterskor med psykiatriskt inriktad utbildning har UHÄ enligt uppgift i årets budgetproposition räknat med att dessa kategorier skall kunna få tillträde till påbyggnadslinjen för öppen hälso- och sjukvård fr. o. m. budgetåret 1987/88. Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att riksdagen godkänner den förordade förändringen av psykoterapiutbildningen och avslår motionerna 1986/87:Ub565, 1986/87:Ub599 och 1986/87:Ub620.

Den förändrade psykoterapiutbildningen föreslås förläggas till Karolinska institutet i Stockholm och universitetet i Umeå där dagens utbildning ges. Antalet platser, 24 i Stockholm och 16 i Umeå, motsvarar antalet platser innevarande budgetår för steg 2-utbildningen. UHÄ har föreslagit att den förändrade utbildningen skall förläggas även till universitetet i Lund. Kostnaden för det första året har beräknats till 500 000 kr. Föredragande statsrådet anser det angeläget med en utbyggnad mot bakgrund av det stora behovet av psykoterapeuter. Han ser dock inga möjligheter att nu bygga ut utbildningen, varför förslaget om lokalisering till Lund får anstå ytterligare någon tid.

Enligt motion 1986/87:Ub675 (m) bör påbyggnadslinjen i psykoterapi förläggas till Lund budgetåret 1987/88. Motionären hänvisar till att behovet av utbildning är stort i den södra regionen och att beredskapen för att starta utbildningen där är god.

I motion 1986/87:Ub527 (s) yrkas att riksdagen skall uttala att utbyggnaden av psykoterapiutbildningen bör ges hög prioritet i kommande budgetar-

bete. Motionärerna redovisar att den grupp som såg över utbildningen beräknade att det behövs 1 000 personer med specialistkompetens i psykoterapi. Gruppen beräknade också att det finns något mer än hälften.

UbU 1986/87:18

Utskottet erinrar om att riksdagen år 1979, när psykoterapiutbildningen nyss hade startat i Stockholm och Umeå, tog ett principbeslut om att utbildningen på sikt skulle finnas i alla högskoleregioner och att utbyggnaden skulle ske successivt (prop. 1978/79:100, UbU 1978/79:32, rskr. 1978/79:272). Detta principuttalande gäller fortfarande. Det har av statsfinansiella skäl inte varit möjligt att starta utbyggnaden. Utbildningen har under senare år också varit föremål för utvärdering och översyn. Som föredragande statsrådet uttalar i årets budgetproposition är det angeläget med en utbyggnad mot bakgrund av det stora behovet av utbildade psykoterapeuter. Utskottet delar dock statsrådets bedömning att det inte är möjligt att lokalisera utbildningen till ytterligare någon ort budgetåret 1987/88. Riksdagen bör därför med avslag på motion 1986/87:Ub675 delvis fastställa planeringsramar för påbyggnadslinjen i psykoterapi i enlighet med vad som förordats i budgetpropositionen. Utbyggnaden av utbildningen därefter får prövas i det årliga budgetarbetet. Riksdagen bör därför avslå även motion 1986/87:Ub527.

Rehabiliteringslinjen och påbyggnadslinjer till denna

De totala planeringsramarna för rehabiliteringslinjen föreslås vara oförändrade budgetåret 1987/88. Inom sjukgymnastutbildningen föreslås dock vissa omfördelningar av platser. Den landstingskommunala utbildningen i Örebro har lagts ned. Vid föregående riksmöte förutsatte utskottet (UbU 1985/86:23, rskr. 1985/86:298) att de 16 platserna skulle kunna omfördelas till andra landsting. Detta har enligt årets budgetproposition inte varit möjligt. Inför budgetåret 1987/88 föreslås att 8 platser omfördelas inom den landstingskommunala sjukgymnastutbildningen och förläggs till Uppsala. Övriga 8 platser föreslås överföras till den statliga utbildningen vid Karolinska institutet och universitetet i Lund.

Utskottet tillstyrker de förordade planeringsramarna för både den statliga och den landstingskommunala utbildningen på rehabiliteringslinjen.

I motion 1986/87:Ub680 (c) yrkande 1 delvis hemställs om ett uttalande från riksdagen om behovet av fler nybörjarplatser inom sjukgymnastutbildningen. Enligt motion 1986/87:Ub520 (s) bör riksdagen uttala att sjukgymnastutbildningen bör ökas genom omfördelning av nybörjarplatser från annan utbildning. I motionerna anges inte hur stor ökningen av sjukgymnastutbildningen bör vara eller när den bör ske.

Utskottet är medvetet om att det behövs fler sjukgymnaster och att många söker till utbildningen. Det är därför angeläget att de platser som tidigare varit avsedda för utbildningen i Örebro utnyttjas. Utskottet vill erinra om att den nuvarande planeringsordningen för vårdyrkesutbildningen gör det möjligt att i viss utsträckning omfördela outnyttjade platser till exempelvis sjukgymnastutbildningen i den mån personal-, praktik- och lokalresurser så medger. Genom starten av påbyggnadsutbildningar på rehabiliteringslinjen

utnyttjas resurserna hårdare än tidigare, och detta kan göra det svårt att för närvarande utöka sjukgymnastutbildningen. Med hänvisning till det anförda anser utskottet att riksdagen inte bör göra några sådana uttalanden som begärs i motionerna 1986/87:Ub520 och 1986/87:Ub680 yrkande 1 delvis varför de avstyrks.

I enlighet med riksdagens beslut år 1985 (prop. 1984/85:100, UbU 1984/85:27, rskr. 1984/85:291) inrättades en påbyggnadslinje om 20 poäng i arbetsterapi och en påbyggnadslinje om 20 poäng i sjukgymnastik den 1 juli 1986. Påbyggnadslinjen i arbetsterapi finns inom den landstingskommunala högskolan och har innevarande budgetår totalt 100 nybörjarplatser. Påbyggnadslinjen i sjukgymnastik finns inom den statliga högskolan med 40 platser och inom den landstingskommunala högskolan med 20 platser.

UHÄ har föreslagit att påbyggnadsutbildningen i sjukgymnastik budgetåret 1987/88 skall ökas med 20 platser till totalt 60 inom den statliga högskolan och med 40 platser till totalt 60 inom den landstingskommunala högskolan. Kostnaderna för detta har beräknats till 160 000 kr. resp. 290 000 kr. budgetåret 1987/88.

I budgetpropositionen förordas oförändrade planeringsramar för påbyggnadslinjerna för arbetsterapi resp. sjukgymnastik.

I motionerna 1986/87:Ub621 (fp) yrkande 1 och 1986/87:Ub666 (m) delvis yrkas att riksdagen skall besluta att fördubbla antalet nybörjarplatser på påbyggnadslinjen i sjukgymnastik i enlighet med UHÄ:s förslag. I motionerna har inte yrkats medel för detta.

Utskottet kan inte tillstyrka att den nyligen inrättade påbyggnadsutbildningen i sjukgymnastik skall få fördubblad kapacitet nästa budgetår. Detta skulle innebära en kostnadsökning om 450 000 kr. enligt UHÄ:s beräkningar. Utskottet föreslår därför att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Ub621 yrkande 1 delvis och 1986/87:Ub666 delvis och fastställer planeringsramar för påbyggnadslinjerna i arbetsterapi och sjukgymnastik i enlighet med vad som förordats i budgetpropositionen.

Utbildning i företagshälsovård

På regeringens uppdrag har UHÄ och arbetarskyddsstyrelsen (ASS) utrett frågan om utbildning i företagshälsovård för företagssköterskor, företags-sjukgymnaster och skyddsingenjörer. I oktober 1986 har de inkommit med redovisningar av sina resp. förslag. Frågan bereds för närvarande inom regeringskansliet.

Enligt motion 1986/87:Ub621 (fp) yrkande 2 bör riksdagen begära att regeringen snarast lägger fram förslag om inrättande av en utbildning i företagshälsovård för sjukgymnaster om 20 poäng inom högskolan budgetåret 1987/88. I motion 1986/87:Ub666 (m) delvis yrkas att riksdagen skall besluta att en sådan utbildning bör starta snarast. Motionärerna har inte lämnat något dimensioneringsförslag eller någon kostnadsberäkning.

Utskottet anser att riksdagen inte bör uttala sig för en speciell utbildning inom högskolan i företagshälsovård för sjukgymnaster då frågan bereds inom

regeringskansliet. Riksdagen bör därför avslå motionerna 1986/87:Ub621 yrkande 2 delvis och 1986/87:Ub666 delvis.

UbU 1986/87:18

UHÄ bör enligt motion 1986/87:Ub562 (fp) få i uppdrag att lämna förslag om vidareutbildning för arbetsterapeuter i företagshälsovård, särskilt ergonomi. Motionären redovisar att sådan utbildning har anordnats år 1981 vid universitetet i Lund i form av en enstaka kurs om 20 poäng.

Som motionären påvisar kan vidareutbildning anordnas i form av enstaka kurs. Utskottet erinrar om att en påbyggnadslinje för arbetsterapeuter inrättades den 1 juli 1986 (prop. 1984/85:100, UbU 1984/85:27, rskr. 1984/85:291). Utbildningskapaciteten på denna linje har inte kunnat utnyttjas till fullo det första verksamhetsåret. Med hänvisning till det anförda och till den pågående beredningen av frågor om utbildning i företagshälsovård föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1986/87:Ub562.

Hälso- och sjukvårdslinjen och påbyggnadslinjer till denna

I budgetpropositionen redovisas resultatet av ett uppdrag till UHÄ att följa resursutnyttjandet inom den kommunala högskolan. I uppdraget har ingått att redovisa antalet vakanser samt orsaker till dem och förslag till åtgärder för att förbättra resursutnyttjandet. Den försämrade rekryteringen anges av UHÄ kunna bero bl. a. på behörighetsreglerna, antagningssystemet, lokaliseringen, informationen, lönen efter avslutad utbildning, möjligheterna till vidareutbildning m. m.

UHÄ har bedömt att rekryteringsbasen till de medellånga vårdutbildningarna måste vidgas och har därför föreslagit att antalet utbildningsplatser på den vardinriktade kompletteringskursen inom gymnasieskolan skall öka och att utbildningen skall lokaliseras till flera orter. Därigenom skall flera studerande från gymnasieskolans treåriga linjer bli behöriga att antas till hälso- och sjukvårdslinjen i högskolan.

I syfte att förbättra rekryteringen har UHÄ föreslagit utvidgad försöksverksamhet inom hälso- och sjukvårdslinjen. UHÄ har också angivit att hälso- och sjukvårdslinjens inriktning mot operationssjukvård bör kunna anknytas till påbyggnadslinjerna i anestesi och intensivvård och inriktningen mot psykiatrisk vård till påbyggnadslinjen i öppen hälso- och sjukvård hösten 1987.

UHÄ har anfört att den nuvarande planeringsordningen ger goda möjligheter till planering på både kort och lång sikt och att det låga kapacitetsutnyttjandet inte torde förändras genom någon ändring av planeringsordningen.

Föredragande statsrådet anser att det finns utrymme för de föreslagna försöksutbildningarna inom oförändrade planeringsramar. Detta skulle medföra ett bättre kapacitetsutnyttjande. Genom att nya vidareutbildningsvägar öppnas bör också rekryteringen till grundutbildningen förbättras.

Mot bakgrund av det stora antalet tomma platser på påbyggnadslinjerna i anslutning till hälso- och sjukvårdslinjen förordas en minskning med totalt 95 platser.

I fem motioner tas upp frågor som rör den försämrade rekryteringen till hälso- och sjukvårdslinjen samt frågor om breddning av rekryteringsbasen

och om förändring av utbildningen på linjen. I motionerna, som behandlas i det följande, yrkas emellertid inte på någon förändring av de förordade planeringsramarna för hälso- och sjukvårdslinjen. I motion 1986/87:Ub628 (c) yrkas däremot att antalet platser på påbyggnadslinjerna i anslutning till hälso- och sjukvårdslinjen skall vara oförändrat och inte minskas med 95 platser (yrkande 20).

Utskottet tillstyrker de förordade planeringsramarna för hälso- och sjukvårdslinjen och förutsätter att de för utbildningen ansvariga på olika sätt förbättrar kapacitetsutnyttjandet. Utskottet finner det tillfredsställande, att de föreslagna försöken och vidgade möjligheterna till vidareutbildning kan genomföras nästa budgetår.

Utskottet anser det inte rimligt att bibehålla oförändrade planeringsramar för påbyggnadsutbildningarna då kapacitetsutnyttjandet varit lågt inom den kompletterande utbildningen i allmän hälso- och sjukvård. Riksdagen bör således avslå yrkande 20 i motion 1986/87:Ub628 och fastställa förordade planeringsramar för påbyggnadsutbildning i anslutning till hälso- och sjukvårdslinjen. Till frågan om medelsanvisningen till den kommunala högskoleutbildningen återkommer utskottet i det följande under punkt 2 i detta betänkande.

Utskottet övergår nu till att behandla de nämnda motionsyrkandena om rekryteringssituationen m. m.

I motion 1986/87:Ub525 (fp) yrkas att UHÄ och Landstingsförbundet skall få i uppdrag att analysera orsakerna till rekryteringssvårigheterna, lämna förslag till hur dessa skall kunna undanröjas, förbättra planeringsunderlaget och effektivisera antagningssystemet.

Som utskottet redovisat i det föregående har UHÄ på regeringens uppdrag redovisat vakansläget och föreslagit åtgärder för att förbättra kapacitetsutnyttjandet. Vid detta arbete har UHÄ haft kontakt med samtliga utbildningshuvudmän. Mot denna bakgrund bör motion 1986/87:Ub525 avslås.

I motion 1986/87:Ub804 (m) yrkas att inträdeskraven till sjuksköterskeutbildningen skall höjas (yrkande 4), att det skall krävas ökade kunskaper i naturvetenskapliga ämnen och matematik inom all vårdutbildning (yrkande 5), att kompletteringsutbildning skall krävas för tillträde till vissa vårdutbildningar inom högskolan (yrkande 6), att en ökad rekrytering bör eftersträvas (yrkande 7) samt att sjukvårdshuvudmännen bör åstadkomma en bättre samordning mellan verksamhetsplanering och utbildningsplanering (yrkande 8).

Som föredragande statsrådet anför är det glädjande att UHÄ och huvudmännen kommit fram till vissa åtgärder avsedda att förbättra rekryteringssituationen. Utskottet förutsätter att dessa åtgärder blir prövade och att erfarenheterna av dem samt vidare överväganden kan läggas till grund för förslag om ytterligare åtgärder som kan främja rekryteringssituationen.

De orsaker till den försämrade rekryteringssituationen som UHÄ och huvudmännen har redovisat kan inte alla hänföras till förhållanden inom utbildningen och inte heller till planeringsordningen. Som UHÄ framhåller är dock planeringssituationen komplicerad och i hög grad beroende av det lokala planerings- och beslutssystemet. Utskottet understryker därför vikten

av att sjukvårdshuvudmännen i eget intresse ytterligare underlättar planeringssituationen inom utbildningen för att de skall få fram den utbildade personal de behöver.

Utskottet anser emellertid inte att det behövs något särskilt uttalande av riksdagen om nödvändigheten av samordning mellan verksamhetsplanering och utbildningsplanering inom landstingen då detta varit en av huvudfrågorna i planeringen och diskussionen under många år. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motion 1986/87:Ub804 yrkandena 7 och 8.

En förlängning av de yrkesinriktade, tvååriga linjerna i gymnasieskolan har föreslagits vid översynen av den gymnasiala yrkesutbildningen (SOU 1986:2-3). Förslag om nya tillträdesregler för högskoleutbildning har lagts fram av tillträdesutredningen (SOU 1985:57). Båda dessa utredningsförslag bereds för närvarande inom regeringskansliet. Mot denna bakgrund föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1986/87:Ub804 yrkandena 4-6.

Hälso- och sjukvårdslinjen bör enligt motionerna 1986/87:Ub574 (fp) och 1986/87:Ub653 (m) yrkande 1 öppnas för direkt tillträde för dem som har en treårig gymnasial utbildning. För dessa kategorier bör en längre, alternativ studieväg på hälso- och sjukvårdslinjen inrättas. I motion 1986/87:Ub653 yrkande 2 yrkas dessutom att hälso- och sjukvårdslinjen skall benämnas sjuksköterskelinjen.

Enligt motion 1986/87:Ub628 (c) yrkande 21 bör rekryteringen stimuleras bl. a. genom ytterligare decentralisering av utbildningen. Vidare bör – genom kompletteringsutbildning – sjuksköterskeutbildningen öppnas för andra än studerande från gymnasieskolans vårdlinje.

Det är enligt utskottets uppfattning angeläget att fler studerande från andra linjer än vårdlinjen kan rekryteras till högskolans medellånga vårdutbildningar. Den ettåriga kompletterande vårdinriktade kursen inom gymnasieskolan hade läsåret 1985/86 1 664 platser. Utskottet har inhämtat att den planeras få ca 2 200 platser 1987/88. Detta skulle innebära en avsevärd ökning av rekryteringsbasen för hälso- och sjukvårdslinjen. Utskottet kan inte finna att det framförts skäl i motionerna 1986/87:Ub574 och 1986/87:Ub653 yrkande 1 för att denna utbildningsväg skulle ersättas genom en förlängd, alternativ utbildning där kompletteringskursen flyttas från gymnasieskolan in i högskolans hälso- och sjukvårdslinje. Motionerna bör därför avslås av riksdagen.

Genom den i dag befintliga kompletteringskursen och den planerade utbyggnaden av denna bör yrkande 21 i motion 1986/87:Ub628 vara tillgodosett, varför det bör avslås i denna del.

Om en utbildningshuvudman finner att rekryteringssituationen kan förbättras genom ytterligare decentralisering av utbildningen är det fullt möjligt att göra detta om de praktiska och resursmässiga förhållandena så tillåter. Mot denna bakgrund bör yrkande 21 i motion 1986/87:Ub628 avslås även i detta avseende.

Såvitt utskottet kunnat utröna har något förslag om att ge hälso- och sjukvårdslinjen en ny benämning inte förts fram från de för utbildningen ansvariga myndigheterna. Utskottet är inte berett förorda att linjen får den i motion 1986/87:Ub653 föreslagna benämningen. Yrkande 2 i motionen avstyrks därför.

Laboratorieassistentlinjen om 90 poäng har fem olika inriktningar. Tre av dessa har anknytning till de två påbyggnadslinjer som finns.

UHÄ har på regeringens uppdrag utrett laboratorieassistentutbildningen och kommit med förslag om att dels förlänga linjen med 10 poäng till 100 poäng, dels inrätta en ny påbyggnadslinje om 40 poäng i molekylärbiologi och bioteknik. Förlängningen av linjen har kostnadsberäknats till 2 168 000 kr. budgetåret 1989/90. Påbyggnadslinjen beräknas av UHÄ kosta 119 000 kr. budgetåret 1987/88 med 16 nybörjarplatser. UHÄ har också föreslagit att en försöksverksamhet skall få starta med ytterligare en inriktning inom linjen, nämligen mot medicinsk bioteknik. Skärpta tillträdeskrav föreslås jämfört med vad som gäller hittillsvarande inriktningar inom linjen. Försöksverksamheten har beräknats kosta 299 000 kr. för 20 platser.

Föredragande statsrådet är inte beredd att nu förorda en förlängning av laboratorieassistentlinjen. Däremot bör enligt statsrådets mening försöket med en ny inriktning inom linjen genomföras, dock inom ramen för en oförändrad total planeringsram och genom omfördelning av platser från andra inriktningar. Slutligen förordas att den föreslagna nya påbyggnadslinjen om 40 poäng i molekylärbiologi och bioteknik inrättas den 1 juli 1987 och att även den skall rymmas inom oförändrade planeringsramar.

Utskottet tillstyrker förslagen om dels den nya påbyggnadslinjen, dels dimensioneringen av laboratorieassistentlinjen och påbyggnadslinjerna till denna.

I motion 1986/87:Ub564 (s) yrkas att riksdagen skall uttala att förutsättningarna för en förlängning av laboratorieassistentlinjen bör prövas. Enligt motion 1986/87:Ub588 (m, fp, c) bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna att linjen bör förlängas till 100 poäng. I båda motionerna hänvisas till den förlängning av civilingenjörslinjerna och arkitektlinjen som beslöts vid föregående riksmöte (prop. 1986/87:100. UbU 1986/87:21, rskr. 1986/87:269). Motionärerna anser att även laboratorieassistentlinjens studerande behöver en lugnare studietakt för att bättre kunna tillgodogöra sig undervisningen och att linjen därför bör förlängas med 10 poäng. De anför också att linjen förkortades med 10 poäng vid reformeringen av de medellånga värdeyrkesutbildningarna år 1982 (prop. 1978/79:197. UbU 1979/80:7, rskr. 1979/80:100).

Utskottet vill erinra om att laboratorieassistentutbildningen före den 1 juli 1982 var grundskoleanknuten och att den efter detta datum, då den förkortades med 10 poäng, blev gymnasieskolanknuten. Därigenom och genom de särskilda behörighetskrav som gäller har den formella nivån på utbildningen höjts. Utskottet är dock medvetet om att många av de sökande till utbildningen redan före den 1 juli 1982 hade gymnasieskolutbildning som bakgrund. Utskottet kan emellertid inte nu uttala sig för att laboratorieassistentlinjen bör förlängas med tanke på den kostnad en förlängning beräknats medföra. Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Ub564 och 1986/87:Ub588.

Utskottet tillstyrker förordade planeringsramar i övrigt inom den statliga och den kommunala högskolans sektor för utbildning för vårdyrken.

Anslagsbeloppet

Utskottet har i det föregående avstyrkt yrkanden i motionerna 1986/87:Ub567, 1986/87:Ub621, 1986/87:Ub666 och 1986/87:Ub675 som innebär ett ökat medelsbehov.

Utskottet tillstyrker nu att riksdagen anvisar det i proposition 1986/87:100 begärda beloppet om 408 050 000 kr. under anslaget Utbildning för vårdyrken. Till medelsberäkningen under anslaget till den kommunala högskolan återkommer utskottet under punkt 2 i detta betänkande.

Huvudmannaskapet för sjukgymnastutbildningen i Stockholm och Lund

Sjukgymnastutbildningen bedrivs dels med statligt huvudmannaskap vid Karolinska institutet och universitetet i Lund, dels med landstingskommunalt huvudmannaskap inom Uppsala, Östergötlands, Göteborgs och Bohus, Västerbottens och Norrbottens läns landsting.

Frågan om enhetligt huvudmannaskap har utretts senast av en arbetsgrupp som prövat konsekvenserna i skilda avseenden av en kommunalisering av sjukgymnastutbildningen i Stockholm och Lund. Arbetsgruppen har lagt fram två alternativ, nämligen bibehållet statligt huvudmannaskap och förändrat, kommunalt huvudmannaskap utan att ge förord för något av alternativen.

Föredragande statsrådet konstaterar att den nuvarande organisationen fungerar väl och ser inga skäl att förändra den, särskilt som Stockholms läns landsting inte är berett att ta över ansvaret för utbildningen vid Karolinska institutet. Statsrådet redovisar att UHÄ fått ett uppdrag som rör sambandet mellan de kommunala vårdyrkesutbildningarna och forskning och forskarutbildning. Uppdraget skall redovisas den 1 juli 1988. Mot denna bakgrund förordar statsrådet att sjukgymnastutbildningen i Stockholm och Lund tills vidare får fortsatt statligt huvudmannaskap i avvaktan på redovisningen av uppdraget till UHÄ. Riksdagen bereds tillfälle att ta del av vad som anförts i denna fråga.

I motionerna 1986/87:Ub559 (fp, m, c, vpk), 1986/87:Ub667 (m, fp, c) och 1986/87:Ub823 (fp) yrkande 6 hemställs att riksdagen redan nu skall ta slutlig ställning till frågan om huvudmannaskapet för sjukgymnastutbildningen i Stockholm och Lund och besluta att det bör vara statligt.

Utskottet delar föredragande statsrådets och motionärernas mening att det inte finns några skäl för att förändra huvudmannaskapet för sjukgymnastutbildningen i Stockholm och Lund. Utskottet anser att redovisningen av UHÄ:s uppdrag beträffande forskningsanknytning av kommunala vårdyrkesutbildningar inte behöver avvaktas innan slutlig ställning tas i denna fråga. Riksdagen bör därför redan nu med bifall till motionerna 1986/87:Ub559, 1986/87:Ub667 och 1986/87:Ub823 yrkande 6 som sin mening ge

regeringen till känna att huvudmannaskapet för sjukgymnastutbildningen i Stockholm och Lund även fortsättningsvis skall vara statligt.

UbU 1986/87:18

Föredragande statsrådet förordar att staten tar ut en ersättning från de studerandes hemortslandsting vilken motsvarar den interkommunala ersättningen mellan landstingskommunerna. Detta beräknas medföra en inkomst för staten om ca 14,5 milj. kr. Statsrådet anser att det i fråga om sjukgymnastutbildningen råder en unik situation, där både staten och landstingskommuner bedriver samma slag av högskoleutbildning. Mot denna bakgrund föreslås en ändring av högskolelagen (1977:218) som skall göra den föreslagna ersättningen möjlig. Lagförslaget, som innebär införande av en ny 34 a § i högskolelagen, finns intaget i bilaga 10.2 till propositionen.

Utskottet tillstyrker den föreslagna lagändringen och hemställer att riksdagen antar förslaget till lag om ändring i högskolelagen såvitt avser 34 a §.

Huvudmannaskapet för kommunal högskoleutbildning

I motionerna 1986/87:Ub804 (m) yrkande 9, 1986/87:Ub811 (fp) yrkande 2 och 1986/87:Ub823 (fp) yrkande 7 hemställs om en utredning om ett enhetligt, statligt huvudmannaskap för all högskoleutbildning i enlighet med huvudmannaskapsutredningens förslag år 1981 (SOU 1981:9).

Utskottet avstyrkte vid föregående riksmöte (UbU 1985/86:23 s. 8–9) liknande motionsyrkanden under hänvisning bl. a. till statsfinansiella skäl, till hur forskningsanknytningen av de medellånga vårdyrkesutbildningarna utvecklades samt till förekomsten av de överbyggande kurserna. Riksdagen följde utskottet. I årets budgetproposition aviseras att UHÄ skall få i uppdrag att belysa frågor som har att göra med de medellånga vårdyrkesutbildningarnas forskningsanknytning m. m. Uppdraget skall redovisas den 1 juli 1988. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Ub804 yrkande 9, 1986/87:Ub811 yrkande 2 och 1986/87:Ub823 yrkande 7.

I motion 1986/87:Ub811 (fp) yrkande 3 hemställs att UHÄ i sitt arbete med frågor om forskningsanknytning av de kommunala vårdyrkesutbildningarna även skall belysa omvårdnadsforskarens villkor efter avslutad forskarutbildning och hur deras kunskaper skall kunna tillvaratas på ett systematiskt sätt.

I den mån tjänster – som inte är lärartjänster inom högskolan – inrättas inom landstingen för forskarutbildade sjuksköterskor, sjukgymnaster och arbetsterapeuter ankommer det på landstingen att besluta om hur tjänsterna skall konstrueras och för vilka de är avsedda. Utskottet förutsätter att landstingen i sitt arbete med utveckling av vården och forskningsanknytning av utbildningen finner lämpliga vägar, när det gäller att ta till vara den resurs för både vård och utbildning som forskarutbildad personal utgör. Med det anförda avstyrker utskottet yrkande 3 i motion 1986/87:Ub811.

I fem motioner hemställs om uttalanden från riksdagen om att vissa frågor skall ges ökat utrymme i främst vårdyrkesutbildningar. Det gäller motionerna 1986/87:Ub537 (s) och 1986/87:Ub658 (c.m.fp) om drogkunskap, motionerna 1986/87:Ub596 (fp) och 1986/87:Ub634 (c) om kunskap om utvecklingsstörning och motion 1986/87:Ub560 (fp) om medicinsk etik.

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat motioner med motsvarande yrkanden (t.ex. i UbU 1982/83:6 s. 10–12 och UbU 1986/87:4 s. 8–9). Utskottet har därvid redovisat i vad mån sådana inslag finns i berörda utbildningar och hänvisat till att frågor om innehåll i utbildningsplaner handläggs av UHÄ och frågor om innehåll i lokala planer och kursplaner av de lokala högskolemyndigheterna. Med hänvisning härtill föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Ub537, 1986/87:Ub560, 1986/87:Ub596, 1986/87:Ub634 och 1986/87:Ub658.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *planeringsramar för läkarlinjen*
att riksdagen fastställer planeringsramar i enlighet med vad som förordats i proposition 1986/87:100,
2. beträffande *uttalande om dimensionering och lokalisering av läkarlinjen efter budgetåret 1987/88*
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Ub522, 1986/87:Ub530, 1986/87:Ub532, 1986/87:Ub595, 1986/87:Ub631 och 1986/87:Ub680 yrkande 1 delvis,
3. beträffande *planeringsramar för tandläkarlinjen*
att riksdagen med avslag på motionerna 1986/87:Ub628 yrkande 16 och 1986/87:Ub641 yrkande 10 fastställer planeringsramar i enlighet med vad som förordats i proposition 1986/87:100,
4. beträffande *uttalande om tandläkarutbildning i Malmö m. m.*
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Ub531, 1986/87:Ub535, 1986/87:Ub539, 1986/87:Ub557 yrkande 2, 1986/87:Ub567 delvis och 1986/87:Ub823 yrkande 8,
5. beträffande *förändring av psykoterapiutbildningen*
att riksdagen godkänner vad som förordats i proposition 1986/87:100,
6. beträffande *särskild påbyggnadsutbildning i psykoterapi för sjuksköterskor*
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Ub565, 1986/87:Ub599 och 1986/87:Ub620,
7. beträffande *planeringsramar för påbyggnadslinjen i psykoterapi*
att riksdagen med avslag på motion 1986/87:Ub675 delvis fastställer planeringsramar i enlighet med vad som förordats i proposition 1986/87:100,
8. beträffande *utbyggnad av utbildningen i psykoterapi*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Ub527.

9. beträffande *planeringsramar för rehabiliteringslinjen*
att riksdagen fastställer planeringsramar i enlighet med vad som förordats i proposition 1986/87:100,

10. beträffande *uttalande om dimensioneringen av sjukgymnastutbildningen*
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Ub520 och 1986/87:Ub680 yrkande 1 delvis.

11. beträffande *planeringsramar för påbyggnadslinjen i arbetsterapi*
att riksdagen fastställer planeringsramar i enlighet med vad som förordats i proposition 1986/87:100,

12. beträffande *planeringsramar för påbyggnadslinjen i sjukgymnastik*
att riksdagen med avslag på motionerna 1986/87:Ub621 yrkande 1 delvis och 1986/87:Ub666 delvis fastställer planeringsramar i enlighet med vad som förordats i proposition 1986/87:100,

13. beträffande *utbildning i företagshälsovård för sjukgymnaster*
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Ub621 yrkande 2 delvis och 1986/87:Ub666 delvis,

14. beträffande *utbildning i företagshälsovård för arbetsterapeuter*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Ub562.

15. beträffande *planeringsramar för hälso- och sjukvårdslinjen*
att riksdagen fastställer planeringsramar i enlighet med vad som förordats i proposition 1986/87:100,

16. beträffande *planeringsramar för påbyggnadslinjer i anslutning till hälso- och sjukvårdslinjen*
att riksdagen med avslag på motion 1986/87:Ub628 yrkande 20 delvis fastställer planeringsramar i enlighet med vad som förordats i proposition 1986/87:100,

17. beträffande *uppdrag till universitets- och högskoleämberget rörande rekryteringen till hälso- och sjukvårdslinjen m. m.*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Ub525,

18. beträffande *samordning av verksamhets- och utbildningsplanering inom vårdyrkessektorn m. m.*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Ub804 yrkandena 7 och 8,

19. beträffande *förkunskapskrav till vissa vårdyrkesutbildningar m. m.*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Ub804 yrkandena 4–6,

20. beträffande *en förlängd, alternativ studiegång inom hälso- och sjukvårdslinjen*
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Ub574 och 1986/87:Ub653 yrkande 1,

21. beträffande *den kompletterande vårdinriktade kursen inom gymnasieskolan*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Ub628 yrkande 21 delvis.

22. beträffande *decentralisering av viss vårdyrkesutbildning*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Ub628 yrkande 21 delvis.

23. beträffande *benämningen av hälso- och sjukvårdslinjen*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Ub653 yrkande 2.

24. beträffande *påbyggnadslinje i molekylärbiologi och bioteknik*
att riksdagen bemyndigar regeringen att inrätta en påbyggnadslinje i molekylärbiologi och bioteknik om 40 poäng den 1 juli 1987,

25. beträffande *planeringsramar för laboratorieassistentlinjen och påbyggnadslinjer till denna*

att riksdagen fastställer planeringsramar i enlighet med vad som förordats i proposition 1986/87:100.

26. beträffande *uttalande om förlängning av laboratorieassistentlinjen*

att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Ub564 och 1986/87:Ub588.

27. beträffande *planeringsramar i övrigt*

att riksdagen fastställer planeringsramar i övrigt för sektorn för utbildning för vårdyrken i enlighet med vad som anförts i proposition 1986/87:100.

28. beträffande *anslagsbeloppet*

att riksdagen med bifall till proposition 1986/87:100 samt med avslag på motionerna 1986/87:Ub567 delvis, 1986/87:Ub621 delvis, 1986/87:Ub666 delvis och 1986/87:Ub675 delvis till *Utbildning för vårdyrken* för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 408 050 000 kr.,

29. beträffande *huvudmannaskapet för sjukgymnastutbildningen vid Karolinska institutet och universitetet i Lund*

att riksdagen med bifall till motionerna 1986/87:Ub559, 1986/87:Ub667 och 1986/87:Ub823 yrkande 6 samt med anledning av proposition 1986/87:100 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

30. beträffande *ersättning från landstingskommun till staten för sådan utbildning som anordnas av både staten och landstingskommunen*

att riksdagen antar det i proposition 1986/87:100 framlagda och vid detta betänkande som bilaga fogade förslaget till lag om ändring i högskolelagen (1977:218) såvitt avser 34 a §.

31. beträffande *huvudmannaskapet för kommunal högskoleutbildning*

att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Ub804 yrkande 9, 1986/87:Ub811 yrkande 2 och 1986/87:Ub823 yrkande 7,

32. beträffande *omvårdnadsforskares villkor m. m.*

att riksdagen avslår motion 1986/87:Ub811 yrkande 3,

33. beträffande *drogkunskap i vårdyrkesutbildning m. m.*

att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Ub537 och 1986/87:Ub658.

34. beträffande *undervisning om utvecklingsstörning i vårdyrkesutbildning*

att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Ub596 och 1986/87:Ub634,

35. beträffande *medicinsk etik i vårdyrkesutbildning*

att riksdagen avslår motion 1986/87:Ub560.

2. Bidrag till kommunal högskoleutbildning m. m.

UbU 1986/87:18

Propositionen

Regeringen har under punkt D 14 (s. 294–298) föreslagit riksdagen att

1. godkänna vad som förordats i propositionen om medelsberäkningen inom sektorn för värdyrken,

2. till Bidrag till kommunal högskoleutbildning m.m. för budgetåret 1987/88 anvisa ett reservationsanslag av 183 949 000 kr.

Motionerna

1986/87:Ub628 av Pär Granstedt m. fl. (c) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

20. att riksdagen beslutar avslå regeringens förslag om neddragning av påbyggnadsutbildningar av sjuksköterskor och anslå ett med 365 000 kr. förhöjt belopp om 184 314 000 kr. till anslaget D 14. Bidrag till kommunal högskoleutbildning.

1986/87:Ub651 av Elisabeth Fleetwood m. fl. (m, fp, c, vpk) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om anslagsberäkningen till Edsbergs musikinstitut.

Utskottet

Under detta anslag utgår statsbidrag till kommuner och landstingskommuner för utbildning på allmänna utbildningslinjer, påbyggnadslinjer m. m. samt till vissa enskilda utbildningsanordnare.

I det föregående under punkt 1 i detta betänkande har utskottet tagit ställning till frågor som rör dimensioneringen av värdyrkesutbildning inom den landstingskommunala högskoleutbildningen. Utskottet har därvid med avslag på motion 1986/87:Ub628 yrkande 20 tillstyrkt regeringens förslag till dimensionering av påbyggnadslinjer i anslutning till hälso- och sjukvårdslinjen. Utskottet, som inte har något att erinra mot medelsberäkningen under förevarande anslag i vad gäller sektorn för värdyrkesutbildning, föreslår att riksdagen vid medelsanvisningen avslår motionsyrkandet även i vad det avser medelsberäkningen.

Stiftelsen Edsbergs musikinstitut, som bildats av Sveriges Riksradio AB, Institutet för rikskonserter och musikaliska akademien, har erhållit statsbidrag budgetåret 1985/86 under anslaget Forskningsanknytning av grundläggande högskoleutbildning och innevarande budgetår under anslaget Bidrag till kommunal högskoleutbildning m. m. Bidraget är innevarande budgetår 1 700 000 kr. I budgetpropositionen föreslås det räknas upp med 56 000 kr. till 1 756 000 kr.

Enligt motion 1986/87:Ub651 (m,fp,c,vpk) beräknades bidraget för budgetåret 1985/86 på grundval av den interna budget musikradion upprättat för skolan, som då tillhörde Sveriges Riksradio AB. I denna interna budget togs emellertid inte alla administrativa kostnader för skolan upp. Detta har medfört ett underskott budgetåren 1985/86 och 1986/87 trots att verksamheten skurits ned något i besparingssyfte. För att kunna driva verksamheten i den omfattning som avsågs vid riksdagsbeslutet år 1985 bör bidraget enligt

motionärerna räknas upp med 200 000 kr. Därutöver behövs ett engångsvis anvisat bidrag om 164 000 kr. för att täcka det underskott som uppstått.

Enligt utskottets uppfattning bör verksamheten vid Edsbergs musikskola även fortsättningsvis ha den omfattning som avsågs när riksdagen år 1985 beslutade om statsbidrag till verksamheten. Bidraget bör därför räknas upp med 200 000 kr. såsom förordas i motion 1986/87:Ub651. Utskottet anser även att riksdagen därutöver bör anvisa 164 000 kr. budgetåret 1987/88 för att täcka uppkommet underskott. Anslaget Bidrag till kommunal högskoleutbildning m.m. bör således räknas upp med sammanlagt 364 000 kr. avseende anslagsposten Stiftelsen Edsbergs musikinstitut, som således kommer att uppgå till 2 120 000 kr., varav 164 000 kr. som engångsvis anvisat bidrag.

Utskottet har i övrigt inget att erinra mot medelsberäkningen under anslaget och hemställer

1. beträffande *medelsberäkningen inom sektorn för vårdyrken*
att riksdagen godkänner vad som förordats i proposition 1986/87:100.
2. beträffande *anslagsbeloppet*
att riksdagen med anledning av proposition 1986/87:100 och motion 1986/87:Ub651 samt med avslag på motion 1986/87:Ub628 yrkande 20 delvis till *Bidrag till kommunal högskoleutbildning m.m.* för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 184 313 000 kr.

Stockholm den 19 mars 1987

På utbildningsutskottets vägnar

Lars Gustafsson

Närvarande: Lars Gustafsson (s), Birgitta Rydle (m), Lars Svensson (s), Ylva Annerstedt (fp), Ingvar Johnsson (s), Göran Allmér (m), Barbro Nilsson (s), Margareta Hemmingsson (s), Lars Leijonborg (fp), Birger Hagård (m), Marita Bengtsson (s), Larz Johansson (c), Björn Samuelson (vpk), Kristina Svensson (s) och Marianne Andersson (c).

Reservationer

1. Dimensionering och lokalisering av läkarlinjen efter budgetåret 1987/88 (punkt 1, mom. 2)

Birgitta Rydle (m), Ylva Annerstedt (fp), Göran Allmér (m), Lars Leijonborg (fp) och Birger Hagård (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 7 börjar "Utskottet anser" och slutar "1 delvis" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser det angeläget att läkarrekryteringen till glesbygden underlättas. Detta kräver åtgärder på många områden. De hittillsvarande erfarenheterna av läkarutbildningen vid universitetet i Umeå och resultaten av arbetet beträffande läkarförsörjningen i Jämtlands län visar att utbildningens lokalisering har betydelse för var de läkarstuderande förlägger sin yrkesverksamhet efter avslutade studier.

Utskottet anser därför att möjligheterna att öka intagningen på läkarlinjen vid universitetet i Umeå bör provas. Detta bör ske inom ramen för ett oförändrat totalt antal nybörjarplatser i landet. UHÄ bör således få i uppdrag att analysera frågan och komma med förslag om omfördelning av 20 platser till universitetet i Umeå. Detta bör riksdagen med bifall till motion 1986/87:Ub522 som sin mening ge regeringen till känna. Utskottet kan således inte tillstyrka de yrkanden i övriga motioner som innebär en ökning av det totala antalet nybörjarplatser.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande dimensionering och lokalisering av läkarlinjen efter budgetåret 1987/88

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Ub522, med anledning av motionerna 1986/87:Ub532 och 1986/87:Ub631 samt med avslag på motionerna 1986/87:Ub530, 1986/87:Ub595 och 1986/87:Ub680 yrkande 1 delvis som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

2. Dimensionering och lokalisering av läkarlinjen efter budgetåret 1987/88 (punkt 1, mom. 2)

Larz Johansson (c) och Marianne Andersson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 7 börjar "Utskottet anser" och slutar "1 delvis" bort ha följande lydelse:

Eftersom läkarbristen i Norrland är mycket besvärande och erfarenheter-na har visat att läkarstuderande vid universitetet i Umeå i hög grad förlägger sin yrkesverksamhet till Norrland, bör läkarutbildningen i Umeå ökas. Utskottet har erfarit att förberedande kontakter med detta syfte har tagits mellan samverkansnämnden för norra sjukvårdsregionen och universitetet i Umeå. Det bör därför finnas goda möjligheter att öka antalet platser redan budgetåret 1988/89. Dessa platser, som bör vara 25–30 till antalet, bör inte omfördelas från andra högskoleenheter utan innebära en ökning av den totala planeringsramen för läkarlinjen i riket.

Riksdagen bör således bifalla motion 1986/87:Ub631. Därmed tillgodoses även önskemålen i övriga nu aktuella motioner om dels en ökning totalt sett, dels en förläggning av ytterligare platser till Umeå.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande dimensionering och lokalisering av läkarlinjen efter budgetåret 1987/88

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Ub631 samt med anledning av motionerna 1986/87:Ub522, 1986/87:Ub530, 1986/87:Ub532, 1986/87:Ub595 och 1986/87:Ub680 yrkande 1 delvis som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

3. Dimensionering och lokalisering av läkarlinjen efter budgetåret 1987/88 (punkt 1, mom. 2)

UbU 1986/87:18

Björn Samuelson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 7 börjar "Utskottet anser" och slutar "1 delvis" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att en förutsättning för att glesbygden skall kunna förseras med tillräckligt antal läkare är att det utbildas tillräckligt många. De nedskärningar av läkarlinjen som gjorts under senare år för att undvika ett förmodat överskott på läkare kommer att förvärra dagens vakanssituation. Läkarbristen visar dessutom tendenser att förvärras. För att glesbygdens situation inte skall försvåras måste således antalet nybörjarplatser på läkarlinjen ökas. Eftersom det finns ett klart samband mellan lokaliseringen av utbildningen och var läkarna förlägger sin yrkesverksamhet bör de tillkommande nybörjarplatserna lokaliseras till Umeå. Riksdagen bör därför bifalla motion 1986/87:Ub595. Därmed tillgodoses önskemålen i övriga aktuella motioner om dels en ökning av totala antalet nybörjarplatser, dels en ökning av antalet platser i Umeå.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *dimensionering och lokalisering av läkarlinjen efter budgetåret 1987/88*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Ub595 samt med anledning av motionerna 1986/87:Ub522, 1986/87:Ub530, 1986/87:Ub532, 1986/87:Ub631 och 1986/87:Ub680 yrkande 1 delvis som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

4. Planeringsramar för tandläkarlinjen (punkt 1, mom. 3)

Ylva Annerstedt (fp) och Lars Leijonborg (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 8 börjar "Utskottet anförde" och på s. 9 slutar "total planeringsram" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att en minskning av planeringsramarna för tandläkarutbildningen är nödvändig. Därför bör antalet nybörjarplatser vid Karolinska institutet vara 20 färre än vad regeringen föreslagit. Härigenom minskar medelsbehovet med ca 0,5 milj. kr. Dessa medel bör kvarstå under anslaget och användas för att förbättra kvaliteten inom vårddyrkessektorn. Riksdagen bör således bifalla motion 1986/87:Ub641 yrkande 10.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *planeringsramar för tandläkarlinjen*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Ub641 yrkande 10, med anledning av proposition 1986/87:100 och med avslag på motion 1986/87:Ub628 yrkande 16 fastställer planeringsramar för tandläkarlinjen i enlighet med vad utskottet förordat.

Larz Johansson (c) och Marianne Andersson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 9 börjar "I vad" och slutar "i Malmö" bort ha följande lydelse:

Utskottet erinrar om att UHÄ i sin anslagsframställning för budgetåret 1987/88 anför att antalet platser inom tandläkarutbildningen måste ökas i framtiden. Enligt utskottets mening kommer det därvid att bli aktuellt att återuppta utbildningen i Malmö. Skälen för att upprätthålla kompetensen i Malmö är därför så stora att tandläkarutbildningen bör återupptas redan budgetåret 1987/88. Med ett oförändrat antal nybörjarplatser totalt sett budgetåret 1987/88 måste platser överföras till Malmö. Utskottet tillstyrker därför förslaget i motion 1986/87:Ub628 att överföra sammanlagt 40 platser från Göteborg och Stockholm till Malmö.

Med utskottets ställningstagande till frågan om att återuppta tandläkarutbildning i Malmö tillgodoses lokaliseringsoönskemålen i övriga nu aktuella motioner. Något sådant uttalande som begärs i motionerna behövs således inte varför de bör avslås av riksdagen. Utskottet förutsätter självfallet att UHÄ och övriga berörda myndigheter i sitt ordinarie arbete med all utbildning av tandvårdspersonal beaktar de behov av förnyelse och eventuell samordning som kan föranledas av förändringar i tandvårdens inriktning och organisation. Utskottet kan inte tillstyrka att särskilda medel anvisas för planering av en eventuell framtida tandvårdshögskola. Riksdagen bör därför avslå motion 1986/87:Ub567 i detta avseende.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *planeringsramar för tandläkarlinjen*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Ub628 yrkande 16, med anledning av proposition 1986/87:100 och med avslag på motion 1986/87:Ub641 yrkande 10 fastställer planeringsramar för tandläkarlinjen i enlighet med vad utskottet förordat.

6. Uttalande om tandläkarutbildning i Malmö m. m. (punkt 1, mom. 4)

Björn Samuelson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 9 börjar "I vad" och slutar "i Malmö" bort ha följande lydelse:

Det ökade behovet av tandläkare på 1990-talet kommer att göra det nödvändigt att åter ha tandläkarutbildning på fyra orter. Det är således viktigt att tillgången på kompetent personal, särskilt lärare som bedriver avancerad forskning och klinisk verksamhet, inte minskar. Tandläkarutbildningen bör därför återupptas i Malmö budgetåret 1988/89. Enligt utskottets uppfattning är det angeläget att den framtida utbildningen av tandvårdspersonalen anpassas till förändringarna inom tandvården. Ett utkast till en förändrad och samordnad utbildning för tandvårdspersonal har utarbetats vid tandläkarhögskolan i Malmö. För fortsatt planering med syfte att inrätta en tandvårdshögskola i Malmö bör riksdagen med bifall till motion 1986/

87:Ub567 anvisa 1 milj. kr. budgetåret 1987/88. Tandvårdshögskolan i Malmö bör starta hösten 1988. UbU 1986/87:18

Utskottet avstyrker mot denna bakgrund motion 1986/87:Ub628 yrkande 16 om återupptagande av tandläkarutbildningen i Malmö redan hösten 1987. Genom utskottets ställningstagande till motion 1986/87:Ub567 tillgodoses önskemål i övriga nu aktuella motioner om återupptagande av tandläkarutbildningen i Malmö och om ett uttalande om en tandvårdshögskola där.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande *uttalande om tandläkarutbildning i Malmö m. m.*
att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Ub567 delvis samt med anledning av motionerna 1986/87:Ub531, 1986/87:Ub535, 1986/87:Ub539, 1986/87:Ub557 yrkande 2 och 1986/87:Ub823 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

7. Planeringsramar för påbyggnadslinjer i anslutning till hälso- och sjukvårdslinjen (punkt 1, mom. 16)

Larz Johansson (c) och Marianne Andersson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 14 börjar "Utskottet anser" och slutar "detta betänkande" bort ha följande lydelse:

Med hänsyn till behovet av vidareutbildade sjuksköterskor anser utskottet att planeringsramarna för påbyggnadsutbildning i anslutning till hälso- och sjukvårdslinjen bör bibehållas oförändrade budgetåret 1987/88. Riksdagen bör således bifalla motion 1986/87:Ub628 yrkande 20 samt vid medelsanvisningen under anslaget Bidrag till kommunal högskoleutbildning m. m. (punkt 2 i detta betänkande) anvisa 356 000 kr. utöver vad regeringen föreslagit,

dels att utskottets hemställan under 16 bort ha följande lydelse:

16. beträffande *planeringsramar för påbyggnadslinjer i anslutning till hälso- och sjukvårdslinjen*
att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Ub628 yrkande 20 delvis och med anledning av proposition 1986/87:100 fastställer planeringsramar i enlighet med vad utskottet förordat,

8. Samordning av verksamhets- och utbildningsplanering, ökade förkunskapskrav m. m. inom vårddyrkesutbildningen (punkt 1, mom. 18–19)

Birgitta Rydle, Göran Allmér och Birger Hagård (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 14 börjar "Som föredragande" och på s. 15 slutar "yrkandena 4–6" bort ha följande lydelse:

De förslag som föredragande statsrådet gör i syfte att förbättra rekryteringssituationen inom vårddyrkesutbildningen är enligt utskottets mening inte tillräckliga. Samordningen mellan landstingens verksamhetsplanering och utbildningsplaneringen är enligt riksrevisionsverket mycket dålig. Bristen på sjuksköterskor inom vissa områden är besvärande. Dessa förhållanden kan

inte accepteras. Därför bör riksdagen med bifall till motion 1986/87:Ub804 yrkandena 7 och 8 som sin mening ge regeringen till känna att åtgärder måste vidtas för att förbättra samordningen mellan verksamhets- och utbildningsplanering.

UbU 1986/87:18

Tillgången på kompetent personal bestäms även av kvaliteten på utbildningen. Enligt utskottets mening bör undervisning i matematik, naturkunskap och engelska ingå i undervisningen på gymnasieskolans vårdlinje. Detta bör kunna inrymmas inom en till tre år förlängd utbildning på vårdlinjen. I den förlängda utbildningen bör även en förbättrad praktik få utrymme. Rekryteringsbehoven och antagningskraven bör uppmärksammas även inom annan vårdutbildning, såsom den sociala servicelinjen inom gymnasieskolan. Förlängd gymnasial utbildning förbättrar kvaliteten på vårdutbildningen inom högskolan. Det bör övervägas om krav skall ställas på alternativa kompletterande kurser för tillträde till vissa av högskolans vårdyrkesutbildningar. Vad utskottet här anfört bör riksdagen med bifall till motion 1986/87:Ub804 yrkandena 4–5 som sin mening ge regeringen till känna för att kunna beaktas i det fortsatta arbetet med översynen av den yrkesinriktade gymnasiala utbildningen och tillträdesreglerna för högskolan.

dels att utskottets hemställan under 18 och 19 bort ha följande lydelse:

18. beträffande *samordning av verksamhets- och utbildningsplanering inom vårdyrkessektorn m. m.*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Ub804 yrkandena 7 och 8 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

19. beträffande *förkunskapskrav till vissa vårdyrkesutbildningar m. m.*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Ub804 yrkandena 4–6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

9. En förlängd, alternativ studiegång inom hälso- och sjukvårdslinjen (punkt 1, mom. 20)

Ylva Annerstedt (fp) och Lars Leijonborg (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 15 börjar "Det är" och slutar "av riksdagen" bort ha följande lydelse:

Hälso- och sjukvården bör kunna rekrytera studerande med en bredare teoretisk utbildning till sjuksköterskeutbildningen. I den framtida hälso- och sjukvården blir forskning, omvårdnad och utveckling centrala begrepp.

Studerande från de treåriga teoretiska linjerna bör därför erbjudas en alternativ, förlängd sjuksköterskeutbildning inom högskolan som bygger direkt på den gymnasiala utbildningen.

Vad utskottet här anfört om ytterligare alternativ inom hälso- och sjukvårdslinjen bör riksdagen med bifall till motion 1986/87:Ub574 och med anledning av motion 1986/87:Ub653 yrkande 1 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 20 bort ha följande lydelse:

UbU 1986/87:18

20. beträffande *en förlängd, alternativ studiegång inom hälso- och sjukvårdslinjen*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Ub574 och med anledning av motion 1986/87:Ub653 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

10. Decentralisering av viss vårdyrkesutbildning (punkt 1, mom. 22)

Larz Johansson (c) och Marianne Andersson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 15 börjar "Om en" och slutar "detta avseende" bort ha följande lydelse:

Som utskottet anfört i det föregående är det angeläget att åtgärder vidtas för att rekryteringssituationen för de medellånga vårdyrkesutbildningarna inom högskolan förbättras, t. ex. genom den föreslagna försöksverksamheten inom sjuksköterskeutbildningen och de förbättrade vidareutbildningsmöjligheter som aviseras. Utskottet har i det föregående även tagit upp frågan om att vidga rekryteringsbasen. Som UHÄ och utbildningshuvudmännen påpekat är det inte bara faktorer inom utbildningen som påverkar rekryteringen. Förslag om studiefinansieringen behandlas i annat sammanhang av socialförsäkringsutskottet. En viktig faktor som påverkar rekryteringen är utbildningens tillgänglighet. Om sjuksköterskeutbildning kan erbjudas på flera platser blir det antagligen lättare att rekrytera studerande. Riksdagen bör därför med bifall till motion 1986/87:Ub628 yrkande 21 delvis som sin mening ge regeringen till känna att åtgärder bör vidtas för att ytterligare decentralisera sjuksköterskeutbildningen.

dels att utskottets hemställan under 22 bort ha följande lydelse:

22. beträffande *decentralisering av viss vårdyrkesutbildning*
att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Ub628 yrkande 21 delvis som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

11. Anslagsbeloppet under Utbildning för vårdyrken (punkt 1, mom. 28)

under förutsättning av bifall till reservation 6

Björn Samuelson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 17 börjar "Utskottet har" och slutar "detta betänkande" bort ha följande lydelse:

Utskottet har i det föregående tillstyrkt motion 1986/87:Ub567 i vilken yrkas att medel skall anvisas för planering av en tandvårdshögskola i Malmö. Vidare har utskottet avstyrkt yrkanden i motionerna 1986/87:Ub621, 1986/87:Ub666 och 1986/87:Ub675 vilka innebär ett ökat medelsbehov. Utskottet föreslår nu att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Ub567 anvisar 1 milj. kr. mer än vad regeringen föreslagit under anslaget Utbildning för vårdyrken.

dels att utskottets hemställan under 28 bort ha följande lydelse:

UbU 1986/87:18

28. beträffande *anslagsbeloppet*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Ub567 delvis, med anledning av proposition 1986/87:100 och med avslag på motionerna 1986/87:Ub621 delvis, 1986/87:Ub666 delvis och 1986/87:Ub675 delvis till *Utbildning för vården* för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 409 050 000 kr.,

12. Huvudmannaskapet för kommunal högskoleutbildning (punkt 1, mom. 31)

Birgitta Rydén, Göran Allmér och Birger Hagård (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 18 börjar "Utskottet avstyrkte" och slutar "yrkande 7" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att all högskoleutbildning i princip bör ha statligt huvudmannaskap. Därför bör en utredning om ett enhetligt statligt huvudmannaskap genomföras i enlighet med vad som föreslogs i huvudmannaskapsutredningens betänkande (SOU 1981:9). Detta bör riksdagen med bifall till motionerna 1986/87:Ub804 yrkande 9, 1986/87:Ub811 yrkande 2 och 1986/87:Ub823 yrkande 7 som sin mening ge regeringen till känna,

dels att utskottets hemställan under 31 bort ha följande lydelse:

31. beträffande *huvudmannaskapet för den kommunala högskoleutbildningen*

att riksdagen med bifall till motionerna 1986/87:Ub804 yrkande 9, 1986/87:Ub811 yrkande 2 och 1986/87:823 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

13. Anslagsbeloppet under Bidrag till kommunal högskoleutbildning m. m. (punkt 2, mom. 2)

under förutsättning av bifall till reservation 7

Larz Johansson (c) och Marianne Andersson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 22 börjar "I det" och slutar "avser medelsberäkningen" bort ha följande lydelse:

Utskottet har under punkt 1 i detta betänkande tillstyrkt motion 1986/87:628 yrkande 20 om oförändrade planeringsramar för påbyggnadslinjerna i anslutning till hälso- och sjukvårdslinjen. Detta medför att anslaget Bidrag till kommunal högskoleutbildning m. m. bör räknas upp med 356 000 kr. för detta ändamål.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *anslagsbeloppet*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Ub628 yrkande 20 delvis samt med anledning av proposition 1986/87:100 och motion 1986/87:Ub651 till *Bidrag till kommunal högskoleutbildning m. m.* för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 184 669 000 kr.

Förslag till
Lag om ändring i högskolelagen (1977: 218)

UbU.1986/87:18
Bilaga

Härigenom föreskrivs att det i högskolelagen (1977: 218) skall införas två nya paragrafer, 10 a och 34 a §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 a §

Regeringen får i fråga om studerande i högskoleutbildning meddela föreskrifter om hinder tills vidare att genomgå utbildning inom högskolan (avskiljande).

Avskiljande skall få förekomma när en studerande lider av psykisk sjukdom eller psykisk abnormitet, missbrukar alkohol eller narkotika eller har gjort sig skyldig till allvarlig brottslighet och det därför bedöms föreligga en påtaglig risk för att han kan komma att skada annan person eller värdefull egendom under utbildningen. Ett beslut om avskiljande skall kunna omprövas efter två år.

En för högskolan gemensam nämnd skall pröva frågor om avskiljande. Dess ordförande skall vara lagfaren och erfaren i domarvärv. Nämndens beslut skall kunna överklagas hos kammarrätt.

34 a §

Har en högskoleenhet tagit emot en studerande till sådan högskoleutbildning som även anordnas av landstingskommun har staten rätt till ersättning för utbildningen.

Ersättningen skall betalas av den landstingskommun till vilken den kommun, där den studerande är kyrkobokförd, hör. Tillhör kommunen inte någon landstingskommun skall ersättningen betalas av kommunen. Ersättningens storlek bestäms av regeringen eller den myndighet som regeringen utser.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1987

Innehållsförteckning

UbU 1986/87:18

1. Utbildning för vårdyrken	1
Propositionen	1
Motionerna	1
Utskottet	6
Läkarlinjen	6
Tandläkarlinjen	7
Påbyggnadslinjen i psykoterapi	9
Rehabiliteringslinjen och påbyggnadslinjer till denna	11
Utbildning i företagshälsovård	12
Hälso- och sjukvårdslinjen och påbyggnadslinjer till denna	13
Laboratorieassistentlinjen och påbyggnadslinjer till denna	16
Planeringsramar i övrigt	17
Anslagsbeloppet	17
Huvudmannaskapet för sjukgymnastutbildningen i Stock-	
holm och Lund	17
Huvudmannaskapet för kommunal högskoleutbildning ..	18
Utbildningsplanefrågor	19
Hemställan	19
2. Bidrag till kommunal högskoleutbildning m. m.	22
Propositionen	22
Motionerna	22
Utskottet	22
Reservationer	23
1. Dimensionering och lokalisering av läkarlinjen efter bud-	
getåret 1987/88 (m)	23
2. Dimensionering och lokalisering av läkarlinjen efter bud-	
getåret 1987/88 (c)	24
3. Dimensionering och lokalisering av läkarlinjen efter bud-	
getåret 1987/88 (vpk)	25
4. Planeringsramar för tandläkarlinjen (fp)	25
5. Planeringsramar för tandläkarlinjen (c)	26
6. Uttalande om tandläkarutbildning i Malmö m. m. (vpk) ..	26
7. Planeringsramar för påbyggnadslinjer i anslutning till	
hälso- och sjukvårdslinjen (c)	27
8. Samordning av verksamhets- och utbildningsplanering,	
ökade förkunskapskrav m. m. inom vårdyrkesutbildning-	
en (m)	27
9. En förlängd, alternativ studiegång inom hälso- och sjuk-	
vårdslinjen (fp)	28
10. Decentralisering av viss vårdyrkesutbildning (c)	29
11. Anslagsbeloppet under Utbildning för vårdyrken (vpk) ..	29
12. Huvudmannaskapet för den kommunala högskoleutbild-	
ningen (m)	30
13. Anslagsbeloppet under Bidrag till kommunal högskoleut-	
bildning m. m. (c)	30
Förslag till Lag om ändring i högskolelagen (1977:218)	31